

Розвиток та застосування Повітряних Сил, інших видів Збройних Сил України, удосконалення їх системи управління

УДК 355.45

DOI: 10.30748/nitps.2019.35.01

В.Ю. Богданович¹, А.М. Сиротенко², В.І. Вовчанський², А.М. Прима¹

¹Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Київ, Україна

²Національний університет оборони України ім. І. Черняхівського, Київ, Україна

НОВІ “ЛАБІРИНТИ” БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У статті розглядається та аналізується сучасний стан безпекового середовища, що формується в умовах процесів трансформації та глобалізації світу. Здійснюється аналіз потенційних викликів і загроз на міжнародному та національному рівнях, коли під впливом глобалізації відбуваються трансформації у міжнародній системі безпеки. Обґрунтовуються перспективні напрями забезпечення воєнної безпеки держави в умовах трансформації та змін безпекового середовища на період до 2030 року.

Ключові слова: воєнна безпека, безпекове середовище, загроза, війна, збройний конфлікт, національні інтереси, забезпечення воєнної безпеки.

Вступ

Постановка проблеми. Стаття присвячена проблемі обґрунтування перспективних напрямів забезпечення воєнної безпеки держави в умовах трансформації та змін безпекового середовища на період до 2030 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У монографії [1] в загальному вигляді розглянута специфіка нинішніх війн, яка полягає в тому, що вони ведуться не тільки традиційними збройними засобами, але й нетрадиційними, без використання збройних засобів.

У публікаціях [2; 8] викладено новий підхід до проблем стратегії: яким чином досягти бажаних політичних результатів і завдати поразки противнику за мінімальних затрат ресурсів та втрат. Мислення, що базується на досягненні ефектів, припускає розуміння важливості поєднання військової сфери з іншими елементами національної потужності для досягнення оперативних і стратегічних цілей війни.

У монографії Рачья Арзуманяна [4] розглянуті технології занурення країни в хаос і зміни політичного режиму на основі парадигми нелінійності середовища безпеки XXI століття, проте отримані результати для використання в конкретній країні вимагають урахування її специфіки, яку в роботі не розглянуто.

У публікації [10] йдеться про зміни у безпековому середовищі, зокрема про розширення видів війн і зміни у їх змісті, про збільшення кількості

суб'єктів, які беруть участь у збройній боротьбі. Зазначається, що у сучасному безпековому середовищі при реалізації національних інтересів розвинутими країнами активно використовуються засоби економічного, політичного, дипломатичного, інформаційного тиску, а також демонстрація воєнної потужності в інтересах підвищення ефективності невійськових заходів. Проте у наведених публікаціях зміни та трансформаційні процеси у безпековому середовищі розглядаються лише у загальному вигляді, як і формулювання завдань щодо врахування їх впливу на забезпечення воєнної безпеки держави.

Мета статті – провести комплексний аналіз змін у сучасному безпековому середовищі, виявити найбільш небезпечні фактори та тенденції, що будуть визначально впливати на ефективність забезпечення воєнної безпеки України на період до 2030 року.

Виклад основного матеріалу

Трансформаційні процеси, що відбуваються в геополітичному просторі на початку XXI століття, ініціюють також зміни в світовому безпековому середовищі. Під безпековим середовищем будемо розуміти геополітичну, політико-дипломатичну, воєнну, економічну, інформаційну та інші сфери, де зароджуються, існують, накопичуються або проявляються сприятливі умови або небезпечні явища, потенційні та реальні загрози національним інтересам, у яких держава реалізує свою політику національної

безпеки, взаємодіє з міжнародними структурами безпеки, стратегічними партнерами, союзниками, воєнно-політичними та іншими інститутами і організаціями в інтересах забезпечення свого сталого розвитку на певному часовому інтервалі.

Одним з основних процесів сьогодишньої світової політики і міжнародних відносин, що впливають на безпекове середовище, є глобалізація, яка супроводжується ширшим і енергійнішим виходом на міжнародну арену недержавних дійових осіб та організацій, як конструктивних, так і деструктивних. Загрози, що генеруються деструктивними недержавними дійовими особами або організаціями, видозмінюють традиційні загрози, що генеруються державами. Поряд зі збройними силами суверенних держав воюють різного роду недержавні військові формування, приватні військові компанії та самопроголошені “квазідержави” [10]. Військова сила застосовується тоді, коли не вдалося досягти поставленої мети невійськовими методами.

Іншим новим феноменом зовнішнього безпекового середовища є так звана демократизація світу, в ході якої держави-експортери демократії можуть прикривати благородними намірами свої корисливі інтереси стосовно розповсюдження контролю і впливу – як політичного, фінансового, так і воєнно-економічного. Для сфери міжнародної безпеки це означає появу феномена “гуманітарне втручання”. Іншим наслідком цього явища стає зростання вимог до “гуманізації” застосування військової сили: по скороченню “супутніх втрат” серед цивільного населення, заборони “негуманних” або “не вибіркових” видів озброєнь тощо. Наприклад, у Сирії вперше була розроблена і апробована на практиці нова форма застосування військових формувань збройних сил РФ – гуманітарна операція.

Безпекове середовище переживає стрімке зростання кількості стратегічних концепцій досягнення поставлених цілей реалізації геополітичних інтересів провідними країнами світу, від “стратегії знищення” і “стратегії змору” до стратегій “глобальної війни”, “ядерного стримування” і “непрямих дій”. Наприклад, США і їх союзники розглядають воєнні дії наступального характеру, такі як “глобальний удар”, “багатосферна битва”, використовують технології “кольорових революцій” та “м’якої сили”. Останнім часом Пентагон розробляє принципово нову стратегію ведення воєнних дій, яку назвали “троянський кінь” [11]. Її суть полягає в активному використанні “протестного потенціалу п’ятої колонії” в інтересах дестабілізації обстановки з одночасним нанесенням ударів високоточною зброєю по найбільш важливих об’єктах.

Важливим чинником є науково-технологічний прорив з далекосяжними наслідками в економічній, соціальній, політичній, ідеологічній, воєнній облас-

тах життєдіяльності людства. Комп’ютеризація і інформаційна революція відкрили дорогу для науково-технічної революції у військовій справі [5]. Останніми роками все більше зростає значення якості озброєнь, які все важче компенсувати їх кількістю. Збільшується розрив між передовими в технологічному плані країнами і рештою світу. Загострюється криза міжнародного права, що здійснює істотний вплив на поведінку дійових акторів у сфері міжнародної безпеки.

Загрози транснаціонального тероризму висунули на передній план якісно нову проблему “превентивних ударів”. Неконтрольована міграція створює етнополітичну нестабільність в державах, що розвиваються, і додаткове навантаження на соціальну сферу в розвинених країнах.

Розвиток транскордонних зв’язків робить сучасні суспільства більш уразливими до різного роду епідемій та створює можливості для формування транскордонних злочинних співтовариств. Міжнародна злочинність – від відмивання грошей і торгівлі людьми та людськими органами до наркоторгівлі і таємної торгівлі зброєю – виявляється тісно пов’язаною з іншими глобальними загрозами, зокрема міжнародним тероризмом [6].

Сучасні технології призвели до актуалізації дуже старих загроз безпеці, таких як піратство або работоргівля. Работоргівля перетворилася на вигідний бізнес, особливо на Близькому і Середньому Сході, а захоплення заручників з подальшим використанням їх у пропагандистських цілях стали однією з технологій сучасного тероризму.

Українська криза 2014 року продемонструвала, що процес формування багатопольярного світу не обов’язково проходить безконфліктно. Санкції, накладені на Росію США, Європейським Союзом, Японією і низкою інших країн, очевидно, підривають процес глобалізації і абсолютно в іншій площині ставлять питання економічної та інформаційної безпеки. Зовнішнє середовище безпеки на початку XXI століття набуло нелінійного характеру і значно ускладнилося завдяки упровадженню провідними державами світу нових підходів до вибору методів і засобів реалізації своїх геополітичних інтересів [4]. Перш за все це стосується формулювання стратегічних цілей, вибору методів і способів розв’язування і запобігання війнам та воєнним конфліктам, місця і ролі в них військової сили. У сучасному світі яскраво проявляється трансформація політичного насильства. У ньому все більш виразної ролі набувають невоєнні засоби. Особливе значення надається засобам зловмисної інформаційної дії на суспільства інших держав. У результаті межа між станом війни і миру сьогодні поступово стирається, в зв’язку з чим стає складніше відстежити акт агресії і ефективно відповісти на нього [8].

Зросла затребуваність історично поширених форм непрямого протиборства держав, здійснюваного через підтримку повстанських і терористичних рухів. Одним з чинників, що визначають вектор розвитку глобального безпекового середовища і необхідність модернізації системи забезпечення воєнної безпеки, стало розповсюдження в глобальному масштабі, в першу чергу в країнах Заходу, приватних військових компаній (ПВК). Більшість з них мають щонайтісніші неформальні канали взаємодії із спецслужбами і урядовими колами своїх країн і часто використовуються як інструмент опосередкованого залучення до регіональних конфліктів. ПВК створюють додатковий попит на певні види озброєнь і військової техніки, здійснюють власне виробництво деяких їх видів, виступають посередниками в операціях по їх постачанню, як по легальних, так і по нелегальних каналах.

Необхідність протидії агресивним недержавним суб'єктам формує попит на спеціальні бойові системи для боротьби з ними в умовах асиметричних конфліктів. Самі вони імпортують значні об'єми озброєнь по каналах чорного ринку, розробляють власні бойові системи і адаптують ті, що використовуються в тактиці диверсійно-терористичної та партизанської війни.

Ключові напрями реформування збройних сил провідних держав світу пов'язані з розвитком мережевих механізмів управління операціями, впровадженням бойових інформаційних систем, безпілотних апаратів, що діють у всіх середовищах, роботизованих бойових систем, переходом до "стратегії активної оборони", яка передбачає комплекс заходів превентивної нейтралізації загроз безпеці держави. Загальною тенденцією стало скорочення чисельного складу збройних сил і забезпечення їх максимальної мобільності, зміщення акценту на використання підрозділів Сил спеціальних операцій і інструментів ведення інформаційно-психологічної війни. Бурхливий розвиток тактики контртерористичного і контрповстанського протиборства, обумовлений необхідністю вирішувати бойові завдання переважно в умовах міського середовища, з урахуванням розповсюдження мережецентричної моделі ведення бою в її високо- і низькотехнологічних версіях – усе це має бути враховано під час реформування системи забезпечення воєнної безпеки України в осяжній перспективі.

На сьогодні зовнішнє та внутрішнє безпекові середовища характеризуються катастрофічною для національної безпеки України нестабільністю та невизначеністю, що ставить її на межу розпаду в політичному просторі та дефолту в економічному просторі, суттєво нівелює її можливості щодо силового захисту фундаментальних національних інтересів та забезпечення воєнної безпеки.

Відсутність політичної волі щодо оновлення механізму використання гарантій безпеки, наданих Україні за добровільну відмову від ядерної зброї, що була на її території, деструктивно впливає на зовнішнє безпекове середовище та його ефективне використання в інтересах зміцнення воєнної безпеки України [7].

Загострення відносин між Росією і Заходом, в світлі української кризи, є віддзеркаленням системної трансформації міжнародних відносин, пов'язаної як мінімум з трьома ключовими тенденціями світового розвитку останніх 20 років: зміщенням центру світової політики з Євро-Атлантики (з центром у США) в Азіатсько-Тихоокеанський регіон (з центром в Китаї), розосередженням ресурсу впливу в світовій політиці по різних сферах, а також зміцненням поліцентричної структури міжнародних відносин.

Ускладненню зовнішнього безпекового середовища сприяють дії США та деяких інших європейських держав щодо нарощування військових баз НАТО та розміщення баз ПРО США поблизу західних кордонів України, орієнтованих на перехоплення балістичних ракет над територією України.

Для України як перехоплення російських (або інших) ракет, так і відповідні, у тому числі превентивні, заходи Росії (або країни, проти якої спрямовані ці системи ПРО) створюють дві групи масштабних загроз:

по-перше, перехоплення відбуватиметься над територією України з усіма наслідками, що з них випливають (незгорілі в атмосфері уламки ракет-перехоплювачів і боєголовок падатимуть на територію країни, не виключено їх влучення в об'єкти критичної інфраструктури, у тому числі атомні електростанції, підприємства хімічної промисловості тощо, що може завдати країні й її населенню великих втрат);

по-друге, у ході контрзаходів у відповідь, спрямованих на знищення баз ПРО, не виключається завдання "помилкових" ракетно-авіаційних ударів по об'єктах, розташованих на території України й інших країн. Подібне уже спостерігалось в ході завдання ракетних ударів НАТО по Югославії, коли ракета потрапила на територію Болгарії.

Аналіз існуючих і прогноз на довгострокову перспективу майбутніх сценаріїв розвитку воєнно-політичної обстановки (ВПО) є дуже важливим політичним, економічним і воєнним завданням, вирішенням якого будуть визначатися рівні як воєнної, так і національної безпеки держави, її економічне і соціальне благополуччя.

У другому десятилітті XXI століття проблема прогнозування сценаріїв розвитку ВПО набула особливо гострого характеру. Воєнні конфлікти і війни на Близькому і Середньому Сході, в Україні показа-

ли, що відбувся істотний перелом в розвитку ВПО: різко загострилися існуючі і з'явилися нові потенційні і актуальні загрози. Зазначене потребує обґрунтування нових засад систематизації основних тенденцій змін безпекового середовища, відстеження трансформації цілей у війнах XXI сторіччя, прогнозування ролі й місця найбільш пріоритетних загроз національній безпеці й обґрунтування потреби у нових підходах до процесу вироблення політики національної безпеки та оборони в умовах ускладнення безпекового середовища.

Війна проти державності ведеться в глобальних масштабах, має глобальні цілі, і це додає їй глобального розмаху. Крім того, вона ведеться проти всіх державотворчих складових, в усіх життєво важливих сферах життєдіяльності держави, у фізичному, ментальному і духовному просторах, які визначально формують внутрішнє безпекове середовище, що робить цю війну тотальною.

Війна в ментальному просторі. Державу можна знищити, не оголошуючи їй війни і не ведучи проти неї традиційних військових операцій, а лише використовуючи політичні, інформаційні, економічні та психологічні засоби. Наприклад, революція, перепрограмування свідомості правлячої еліти на антидержавницький курс, зміна режиму і встановлення маріонеткового уряду, який, виконуючи волю агресора, діє в антинаціональних інтересах і знищує державність. У цілому всі ці способи зводяться до впливу на владу або силовими методами (революція), або несиловими – шляхом насадження корупції або її формування з уже корумпованих осіб або заздалегідь підготовлених агентів впливу [9]. У будь-якому випадку тут включається зовнішня сила, що реалізує чинник зовнішнього управління [3].

Збереження державності залежить від правильного передбачення розвитку воєнно-політичної і стратегічної обстановки в інтересах своєчасного виявлення воєнних небезпек і загроз і своєчасного реагування на них. Не можна виграти війну, не прийнявши її виклик, без відповідної стратегії. Щоб створити таку стратегію, необхідно вивчити стратегію супротивника і подивитися, по яких напрямках і яким чином він організовує свої наступальні дії.

Правляча еліта не повинна допускати виникнення в душі народу ідеологічної порожнечі. Як територія держави, що піддалася депопуляції, якщо там не буде своїх, буде окупована чужими, так і територія масової свідомості, якщо там не буде державницької ідеології, буде окупована її антиподом. Державницька ідеологія, доведена до народу, проста і зрозуміла йому, народжує в його свідомості ясну перспективу. А з перспективою пов'язана надія, устремління в майбутнє, усвідомлення сенсу життя і бажання жити.

Слід назвати ще один шлях знищення державності, що широко використовується, – це позбавлення народу його історії. Окупація і руйнування держави відбувається через окупацію і руйнування історичної свідомості. Не знаючи історії, не можна зрозуміти суть сучасної війни, а не розуміючи цієї суті, не можна виробити стратегію її ведення. Людина живе надією на майбутнє і спогадом про минуле.

У XXI столітті ми спостерігаємо формування нового середовища і інформаційного простору, що містить домени інформації і когніції, спираючись на медійне середовище, а також фінансову сферу. Воно вже стало міжнародним доменом торгівлі і комунікації, впливаючи на позиції країни у світовій владній ієрархії. Інформаційний простір міцно зайняв місце у списку базових елементів національної потужності.

Посилення позиції країни в інформаційному просторі збільшує питому вагу традиційних елементів національної потужності – дипломатії, військової, економічної сфер. Проте нове середовище має і важливі відмінності. У першу чергу це стосується вартості доступу до нього. Крім того, інформаційний простір багато в чому контролюється не стільки державами, скільки корпораціями, інститутами і навіть окремими особами. І якщо морський і повітряний простори визначаються і обмежуються відповідним фізичним середовищем, інформаційний не має розмірності і розширюється постійно.

Очевидно, що інформаційний простір не скасовує боротьби в традиційних сферах, але він може вплинути і впливає на ефективність цієї боротьби і, отже, умови досягнення політичної перемоги в XXI столітті.

Використовуючи інформаційний простір, агресивно налаштована держава дестабілізує внутрішню безпеку держави-мішені шляхом організації та проведення на її території диверсійно-терористичних дій. Для протистояння таким діям необхідно адекватно удосконалити систему територіальної оборони, її структуру, способи побудови, обґрунтувати комплекс заходів щодо утримання її у постійній готовності до недопущення диверсійно-терористичної діяльності в зоні її відповідальності.

Для досягнення більш високого рівня ефективності забезпечення воєнної безпеки в умовах швидкоплинного сучасного безпекового середовища необхідно розробити систему прогнозних сценаріїв розв'язування і ведення воєнних конфліктів для кожного евентуального противника, що, у свою чергу, буде служити основою для розроблення відповідних форм і способів застосування військових сил та засобів сектора безпеки і оборони. Необхідно уточнити суть і зміст воєнної стратегії, принципи стратегічного стримування та запобігання війні, підготовки

до війни та її ведення, а також постійно удосконалювати організацію оборони держави.

Для успішного вирішення цих складних завдань в Україні необхідно суттєво реформувати систему військової освіти і першочергово впровадити підготовку аналітиків для сектора безпеки і оборони.

Висновки

Середовище безпеки в XXI століття виявляється якісно складнішим і потребує готовності до протидії більш складним загрозам як окремій людині, так і суспільству та державі. До таких загроз належать “гібридні” загрози. Їх особливістю є суворо цілеспрямований, адаптивний щодо держави-мішені і конкретної політичної ситуації характер. Комплекс “гібридних” загроз володіє низкою характеристик, що забезпечують його ефективне застосування на всіх етапах так званої “гібридної” війни. Такий комплекс завдяки унікальній синергетиці може мати набагато більшу руйнівну силу, ніж проста сума загроз, що містяться в ньому. Ця особливість зумовлює їх могутній руйнівний потенціал. Синергетичний ефект від дії загроз цього виду забезпечується реалізацією системи комплексних і взаємозалежних підготовчих і подальших заходів, пов’язаних з коор-

динацією діяльності значної кількості учасників, що діють на території країни-мішені та поза її межами. Успіху сприяє ефективне використання чинників, що обумовлюють високу динаміку розвитку обстановки і додають процесам контрольованої спрямованості з використанням як невійськових, так і військових рішень.

На найближчу перспективу та на період до 2030 року слід очікувати стійку тенденцію до посилення інформаційно-психологічних впливів на населення та особовий склад сил сектора безпеки і оборони, у тому числі у вигляді спеціальних інформаційних операцій, розширення спектра невійськових засобів порушення сталого економічного розвитку та провокування соціально-політичної нестабільності в державі в інтересах збереження зовнішнього управління державою. Цілеспрямований характер і висока динаміка переходу “гібридних” загроз із категорії потенційних у реально діючі вимагають нових підходів до організації моніторингу “гібридних” загроз та їх оцінювання, ретельного попереднього опрацювання на державному рівні, зокрема сектором безпеки і оборони, заходів із протидії всьому спектру загроз національним інтересам та національній безпеці, чому будуть присвячені наступні публікації.

Список літератури

1. Грачева Т.В. Невидимая Хазария. Алгоритмы геополитики и стратегии тайных войн мировой закулисы / Т.В. Грачева. – Рязань: ООО “Издательство “Зерна”, 2009. – 400 с.
2. Арзуманян Р.В. Стратегия иррегулярной войны: теория и практика применения. Теоретические и стратегические проблемы концептуализации, религиозные и военно-политические отношения в операционной среде иррегулярных военных действий / Р.В. Арзуманян; под общ. ред. А.Б. Михайловского. – Москва, 2015. – 334 с.
3. Корнилов В.В. План внешнего управления Украиной [Электронный ресурс] / В.В. Корнилов. – 2009. – Режим доступа: <http://oko-planet.su/politik/politikukr/9333-vladimir-kornilov-plan-vneshnego-upravleniya.html>.
4. Арзуманян Р.В. Кромка Хаоса. Сложное мышление и сеть: парадигма нелинейности и среда безопасности XXI века / Р.В. Арзуманян. – Москва: Издательский Дом “Регнум”, 2012. – 600 с.
5. Дергачев В.А. Цивилизационная геополитика (Большие многомерные пространства): научная монография / В.А. Дергачев. – Одесса: ИПРЭИ НАНУ, 2003. – 262 с.
6. Дергачев В.А. Новая геополитическая архитектура Евразии: от Атлантики до Тихого океана / В.А. Дергачев // Вестник аналитики. – Москва: Институт стратегических оценок и анализа. – 2010. – № 4.
7. Теоретико-методологічні основи забезпечення національної безпеки України: монографія у 7т. Т.1. Теоретичні основи, методи й технології забезпечення національної безпеки України / В.Ю. Богданович, І.Ю. Свида, Є.Д. Скулиш; за заг. ред. Є.Д.Скулиша. – Київ: Наук. вид. відділ НА СБ України, 2012. – 548 с.
8. Бартош А. Гибридные войны в стратегии США и НАТО [Электронный ресурс] / А. Бартош // Независимая газета. – 2014. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/concepts/2014-10-10/1_nato.html.
9. Богданович В.Ю. Моделирование стратегий, ориентированной на смену режиму в выбранной стране-мишені через її занурення в хаос, на основі методу функціонально-значимих проміжних станів / В.Ю. Богданович // Сучасний захист інформації. – 2015. – № 2. – С. 44-53.
10. Герасимов В. Векторы развития военной стратегии [Электронный ресурс] / В. Герасимов // Красная звезда. – 2019. – Режим доступа: <http://redstar.ru/vektory-razvitiya-voennoj-strategii/>.
11. Фаличев О. Как обуздать “Троянского коня” [Электронный ресурс] / О. Фаличев // Ежедневник “Военно-промышленный курьер”. – 2019. – № 14 (777). – Режим доступа: <http://vpk-news.ru/articles/48771>.

References

1. Gracheva, T.V. (2009), “*Nevidimaya Hazaria. Algoritmy geopolitiki i strategii taynykh voyn mirovoy zakulisy*” [Invisible Khazaria. Algorithms of geopolitics and strategies of secret wars world behind the scenes: the book], ООО Zerna Publishing House, Ryazan, 400 p.
2. Arzumanyan, R.V. (2015), “*Strategiya irregulyarnoy voyny: teoriya i praktika primeneniya. Teoreticheskiye i strategicheskiye problemy kontseptualizatsii, religioznyye i voyenno-politicheskiye otnosheniya v operatsionnoy srede irregulyarnykh*

voyennykh deystviy” [The strategy of irregular war: the theory and practice of application. Theoretical and strategic problems of conceptualization, religious and military-political relations in the operating environment of irregular military actions], Moscow, 334 p.

3. Kornilov, V.V. (2009), “Plan vneshnego upravleniya Ukrainoy” [The plan of external control of Ukraine], available at: www.oko-planet.su/politik/politikuki/9333-vladimir-kornilov-plan-vneshnego-upravleniya.html (accessed 8 Jan. 2019).

4. Arzumanyan, R.V. (2012), “Kromka Khaosa. Slozhnoye myshleniye i set': paradigma nelineynosti i sreda bezopasnosti XXI veka” [Edge of Chaos. Complicated thinking and the network: the paradigm of nonlinearity and the security environment of the XXI century], Regnum Publishing House, Moscow, 600 p.

5. Dergachev, V.A. (2003), “Tsivilizatsionnaya geopolitika (Bol'shiye mnogomernyye prostranstva)” [Civilizational geopolitics (Large multidimensional spaces): scientific monograph], IPREEI NASU, Odessa, 262 p.

6. Dergachev, V.A. (2010), “Novaya geopoliticheskaya arkhitektura Yevrazii: ot Atlantiki do Tikhogo okeana” [New geopolitical architecture of Eurasia: from the Atlantic to the Pacific Ocean], *Analyst bulletin*, No. 4, Institute for Strategic Evaluations and Analysis.

7. Bohdanovych, V.Y., Svyda, I.Y. and Skulysh, Y.D. (2012), “Teoretykometodolohichni osnovy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: monographiia T. 1.” [Theoretical and methodological foundations of national security of Ukraine: monograph], Naukove vydannay viddil NA SB Ukrainy, Kyiv, 548 p.

8. Bartosh, A. (2014), “Gibridnyye voyny v strategii SSHA i NATO” [Hybrid wars in the strategy of the USA and NATO], *Nezavisimaya Gazeta*, available at: http://nvo.ng.ru/concepts/2014-10-10/1_nato.html (accessed 8 Jan. 2019).

9. Bogdanovich, V.Y. (2015), “Modelyuvannya stratehiyi, oriyentovanoi na zminu rezhymu u vybraniy krayini-misheni cherez yiyi zanurenniya v khaos, na osnovi metodu funktsional'no-znachymykh promizhnykh staniv” [Modeling a strategy aimed at changing the regime in the selected target country through its immersion in chaos, based on the method of functionally significant intermediate states], *Modern protection of information*, No. 2, pp. 44-53.

10. Gerasimov, V. (2019), “Vektory razvitiya voyennoy strategii” [Vectors of the development of military strategy], *Red Star*, available at: www.redstar.ru/vektory-razvitiya-voennoj-strategii/ (accessed 8 Jan. 2019).

11. Falichev, O. (2019), “Kak obuzdat' “Troynskogo konya”” [How to curb the “Trojan Horse”], *Weekly “Military Industrial Courier”*, No. 14 (777), available at: <http://vpk-news.ru/articles/48771> (accessed 8 Jan. 2019).

Надійшла до редколегії 14.03.2019

Схвалена до друку 9.04.2019

Відомості про авторів:

Богданович Володимир Юрійович

доктор технічних наук професор
головний науковий співробітник Центрального
науково-дослідного інституту Збройних Сил України,
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-0481-9454>

Сиротенко Анатолій Миколайович

кандидат технічних наук
Начальник Національного університету
оборони України ім. І. Черняхівського,
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-0266-5706>

Вовчанський Василь Іванович

Центральний науково-дослідний інститут
Збройних Сил України,
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-2625-3594>

Прима Андрій Миколайович

ад'юнкт Центрального науково-дослідного
інституту Збройних Сил України,
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-0776-6864>

Information about the authors:

Vladimir Bohdanovych

Doctor of Technical Sciences Professor
Chief Researcher of Central Research
Institute of the Armed Forces of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-0481-9454>

Anatoliy Sirotenko

Candidate of Technical Sciences
Chief of Ivan Chernyakhovsky National
Defense University of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-0266-5706>

Vasyl' Vovchans'kyi

Central Research Institute
of the Armed Forces of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-2625-3594>

Andrey Prima

Doctoral Student of Central Research Institute
of the Armed Forces of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-0776-6864>

НОВЫЕ “ЛАБИРИНТЫ” БЕЗОПАСНОЙ СРЕДЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ ВОЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

В.Ю. Богданович, А.Н. Сиротенко, В.И. Вовчанский, А.Н. Прима

Начало второго десятилетия XXI века ознаменовалось крупнейшими изменениями в общественной жизни многих стран и народов, всей геополитической картины и среды безопасности современного мира. Геополитическая картина современного мира становится все сложнее и противоречивей, поскольку под влиянием трансформации и глобализации видоизменяются старые и порождаются новые вызовы и угрозы как международной, так и национальной безопасности отдельных государств. Практика современных конфликтов свидетельствует, связанные с процессами глобализации решения лежат, прежде всего, в политической, военной, социальной и экономической сферах. Глобализация заставляет нации реформировать системы обеспечения национальной безопасности, с учётом трансформационных процессов в среде безопасности. События в Северной Африке, на Среднем и Ближнем Востоке, а также в Украине требуют нового видения и не dogmaticких подходов в анализе и оценке многих проблем, возникающих сегодня внутри государств, в отношениях между ними, а также на региональном и глобальном уровне. В первую очередь это касается проблем войны и мира, проблем национальной, региональной и всеобщей безопасности, а также путей, средств и способов их обеспечения. В современных условиях становится очевидным, что различным странам и народам создают опасности не только войны и вооруженные конфликты. Происходит трансформация сущности и содержания таких понятий, как международная и национальная безопасность. Поэтому во многих странах, в том числе и в Украине, осуществляются интенсивные поиски и исследования, призванные глубже и полнее вскрыть теоретические проблемы национальной безопасности, выработать эффективные способы ее практического обеспечения. Система обеспечения национальной безопасности должна вовремя адаптироваться к таким изменениям. В первую очередь это касается разработки соответствующих концепций и доктрин, на основе которых выстраивается понимание вызовов и угроз обществу, а также методов реагирования на них.

Ключевые слова: *военная безопасность, среда безопасности, угроза, война, вооруженный конфликт, национальные интересы, обеспечение военной безопасности.*

NEW “LABYRINTHS” OF THE SECURITY ENVIRONMENT AND ITS IMPACT ON ENSURING THE MILITARY SECURITY OF THE STATE

V. Bohdanovytch, A. Syrotenko, V. Vovchanskiy, A. Prima

The beginning of the second decade of the 21st century was marked by major changes in the public life of many countries and nations, the entire geopolitical picture and the security environment of the modern world. The geopolitical picture of the modern world is becoming more complex and contradictory, because under the influence of transformation and globalization, old ones are modified and new challenges and threats are generated, both international and national security of individual states. The practice of contemporary conflicts shows that decisions related to globalization processes lie primarily in the political, military, social and economic spheres. Globalization is forcing nations to reform national security systems, taking into account the transformation processes in the security environment. Events in North Africa, Middle East and Near East, as well as in Ukraine, require a new vision and non-dogmatic approaches in analysing and assessing many of the problems that arise today within states, in relations between them, and also at the regional and global levels. First of all, it concerns the problems of war and peace, problems of national, regional and general security, as well as ways, means and methods of ensuring them. In modern conditions it becomes obvious that not only wars and armed conflicts pose dangers to various countries and nations. There is a transformation of the essence and content of such concepts as international and national security. That is why in different countries, as well as in Ukraine, the intensive search and research are carried out, designed to more deeply and fully reveal the theoretical problems of national security, develop effective ways for their practical ensuring. The ensuring system of national security must be adapted to such changes. This primarily concerns the development of relevant concepts and doctrines, on the basis of which an understanding of the challenges and threats to society, as well as methods of responding to them, is built.

Keywords: *military threat, threat counteractions, military security, integrated counteraction potential, adaptive control method of integrated counteraction, model, security and defence sector, neutralizing missions.*